

SAKARI HEIKKINEN | **ESPANJANTAUTI, KORONAPANDEMIA** JA SUOMEN TALOUS

**Espanjantaudin vaikeavaiheen
Helsingissä.**
Suurimms koulujen sulkeamisesta.

Helsingin kaupungin terveysden-
hoitokunta ehdotti t. k. 17 p., että
kaupungissa nykyään kulkunantana
liikkeellä olevan influenssan atig-
kaupungissa olevat koulut suljetaan
nurmamiksi päiviksi, koska taudin
on esiintynyt useita taudintapauksia
joka opettajien että oppilaiden piirissä
ja koska koulukunnan mijestä koulut
edistävät taudin leviämistä taudin le-
vienemisä. Kouluhallitus on asian
kiireellisuuden takia ilmoittanut kou-
lujen johtajille ja Helsingin kaupun-
gin kansakouluviranomaisille, että he,
mitäli katsovat aiheetta olevan, saa-
vat sulkea koulunsa. Samalla kuin
kouluhallitus on tästä toimenpitees-
tään ilmoittanut jenoain kirjallise-
ja opetuslaitoskunnalle on se
votlänut sille sen hoidollisista sekä
hallintuista laada tarpeen vaatieska
sulkea koulut.

Helsingin kansakouluviranomaiset
ehvät tois aikeksi ole ryhtyneet toi-
menpiteisiin kansakoulujen sulke-
mista espanjantaudin johdosta. Kans-
koulujen tarkastaja on neuvotellut
asiasta kansakoulutätärin kanssa, ja
se on ilmoittanut, että taudintapaui-
sten lukumäärä oioitti viime viikon
lopulla vähenemisä. Tämän johdosta
on päätetty jättä odotavalle kan-
nalle, ennen kuin toimenpiteisiin kou-
lutyön keskeyttämiseksi ryhdytään.

HELSINGIN SANOMAT
22.10.1918 NO 212

TYÖN VALTA
24.10.1918 NO 124

UUSI PÄIVÄ
20.11.1918 NO 207

set sitä varien on jo täällä arkielähti
Emari Loukka. — SIT.

— Espanjantauti Helsingissä. Ter-
veydenhoitokunnan toimistoon
tehtyjen ilmoitusten mukaan sattui
viime kuussa espanjantautia
6,160 tapausia, joista 184 päättyi
kuolemaan.

— Espanjantaudin takia suljettu
koulu. Espanjantaudin takia on
Helsingissä oleva Läroverket för
gossar och flickor suljettu viikon
ajaksi.

Koronapandemia koettelee
edelleen maailmaa, eikä
pandemian loppua tiedä kukaan.
Kyseessä on historiallisen
mittaluokan kansanterveyskriisi,
jolla on myös historiallisen
mittaluokan taloudellisia
seurauksia.

Koronapandemia on kääntänyt katseet aiempiin
pandemioihin, muun muassa vuosien 1918-1920
espanjantautiin. Historiasta ei voi ottaa suoraa
oppia nykyhetken ongelmiamme ratkaisemiseen,
mutta sieltä löytyy sentään vertailukohtia tilantees-
sa, jossa tulevaisuus on edelleen sakeahkon hämä-
rän peitossa.

Espanjantauti Suomessa

Ensimmäiset uutiset Espanjantaudista ilmestyivät
Suomen sanomalehtiin heinäkuun alussa 1918.
"Espanjantauti muuttanut Nürnbergiin", oli otsi-
koitu Suomen Tietotoimiston välittämä ja monissa
lehdissä painettu uutinen. Se kertoi, että "Espan-
jassa taannoin todettu joukkotauti on nyttemmin
ilmaantunut Nürnbergiin, missä lukuisia eri kont-
toreissa ja työmailla työskenteleviä henkilöitä on
äkkiä sairastunut. Tauti aikaansaa kuumetta ja
raukeutta ja on otaksuttavasti lentsua." (Uusi Aura
2.7.1918) Tauti tiedettiin "lentsuksi" eli influens-

saksi, mutta sen viruspohjaista syntymekanismia ei ymmärretty ennen kuin 1930-luvulla.

Tautia oli havaittu Yhdysvaltain armeijan leirillä maaliskuussa 1918, ja yhdysvaltalaisen joukkojen mukana se levisi Eurooppaan. Espanjassa, joka ei ollut mukana sodassa, lehdistö oli sensuurista vapaa raportoimaan uuden kulkutaudin etenemisestä. Niin Espanja leimautui taudin alkuperämaaksi ja sai lainata sille nimensä. Alkuperämaan mukaan – ja oikeammin – on nimetty myös aiempia ja myöhempiä influenssaepidemiaita. Vuosina 1889–1891 levinnyttä influenssaa kutsuttiin ”ryssän yskäksi”, vuosien 1957–1958 pandemiaa ”aasialaiseksi” ja vuosien 1968–1969 influenssa-aaltoa ”hongkongilaiseksi”.

Arvio espanjantautiin kuolleiden määrästä on vuosikymmenten kuluessa noussut. 1920-luvun arvio 21,5 miljoonaa pysyi ”voimassa” 1990-luvun alkuun, jolloin kuolleiden määräksi arvioitiin 25–39 miljoonaa. Vuosikymmen myöhemmin Johnson ja Mueller (2002) arvioivat espanjantautiin kuolleen vielä enemmän: noin 50 miljoonaa, kenties jopa 100 miljoonaa. Maailman väkiluku oli tuolloin runsaat 1,8 miljardia, joten tautiin voidaan laskea kuolleen 3–5 prosenttia väestöstä.

Suomessa espanjantautiin kuoli Eila Linnanmäen tutkimuksen (2005) mukaan 19 000–27 000 vuosina 1918–1919 ja vielä 6 000 vuonna 1920. Suomen väkiluku oli tuolloin reilut 3 miljoonaa, joten kuolleiden kokonaismäärä 25 000–33 000 vastasi noin yhtä prosenttia väestöstä. Vuositasolla mitattuna espanjantautikuolleisuus oli tietenkin alhaisempi, koska se jakautui kahden vuoden ajalle: kesästä 1918 kevääseen 1920.

Espanjantauti ja Suomen talous

Noin 30 000 henkeä vaatinut kulkutauti olisi normaaleissa oloissa ollut suuri yhteiskunnallinen

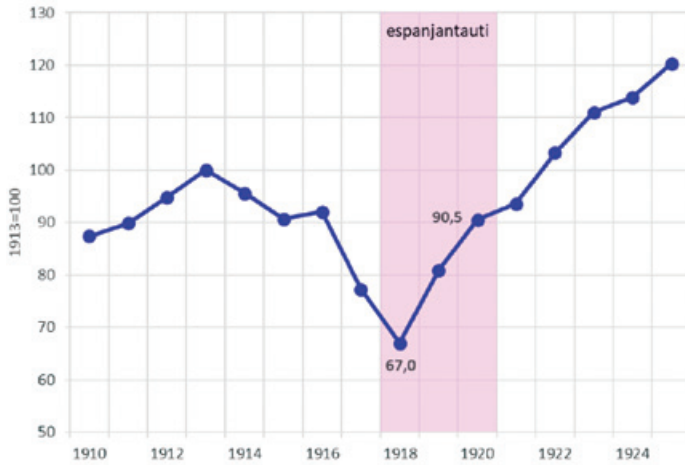
onnettomuus, mutta olosuhteet Suomessa olivat tuolloin kaikkea muuta kuin normaalit. Maassa käytiin 1918 verinen sisällissota, jonka seurauksena – rintamalla, teloitettuna ja vankileireillä – kuoli lähes 37 000 ihmistä, siis enemmän kuin espanjantautiin. Linnanmäki onkin todennut, että epidemia jäi Suomessa sisällissodan varjoon.

Sisällissodan lisäksi espanjantaudin taloudellisten vaikutusten arviointia vaikeuttaa samaan aikaan käynnissä ollut suuri murros Suomen taloudessa. Suomi oli ollut Venäjän suuriruhtinaskunta, jolla oli suuri taloudellinen autonomia. Vaikka Venäjä olikin tärkeä kauppakumppani, läntinen Eurooppa oli jo selvästi Suomen ulkomaankaupan pääsuunta. Maailmansota aiheutti kaksivaiheisen šokin Suomen ulkomaankaupassa. Ensi katkesivat kauppayhteydet länteen, Venäjän vallankumouksen jälkeen romahtivat vientimarkkinat idässä. Sittemmin puhkesi sisällissota.

Monien onnettomuuksien summana Suomen talous supistui rajusti. Talouden kokonaistuotantoa kuvaava bruttokansantuote (bkt) supistui ennätyksellisesti – enemmän kuin missään aiemmassa tai myöhemmässä kriisissä (tilasto alkaa vuodesta 1860). Vuonna 1918 bkt:n määrä oli peräti kolmanneksen pienempi kuin 1913 ja jäi 1920 vielä kymmenesosan sota edeltäneen tason alapuolelle (ks. kuvio 1). Näin syvän talouskriisin oloissa espanjantaudin vaikutuksia on vaikea erottaa; ne peittyvät suurempien vaikeuksien ja murrosten taakse.

Globaalin pandemian aiheuttama globaali kriisi

Viime vuoden lopulla maailmaa kiertämään lähteneeseen covid-19-kulkutautiin on tähän mennessä (1.10.2020) rekisteröity kuolleen yli miljoona ihmistä, ja todellinen määrä lienee selvästi suurempi. Tämä on kuitenkin vähän verrattuna espanjan-

KUVIO 1. SUOMEN
BRUTTOKANSANTUOTTEEN
MÄÄRÄ 1910–1925

LÄHDE: TILASTOKESKUS,
KANSANTALouden TILINPIDON
HISTORIALISET SARJAT.

tautiin: samansuuruinen kuolleisuus merkitsisi nyt ainakin 200 miljoonaa kuollutta. Sellainen katastrofi ei onneksi ole näköpiirissä.

Historiasta tiedämme espanjantautia tuhosiempiakin pandemioita. Kuuluisin niistä lienee vuosien 1347-1352 musta surma, johon on arvioitu kuolleen vajaa viidennes maailman silloisesta väestöstä. Sillä ja muilla "vanhan ajan" pandemioidella oli huomattavia taloudellisia seurausvaikutuksia, ovat Jordà, Singh ja Taylor (2020) todenneet. Suuri kuolleisuus aiheutti työvoiman määrän rajun supistumisen suhteessa pääomaan, mikä taas oli omiaan kohottamaan palkkatasoa ja alentamaan omaisuuden tuottoa. Vastaava mekanismi ei voi nyt olla merkittävä, koska kuolleisuus jää historiallisissa pandemiavertailussa vähäiseksi.

Koronapandemia on globalisaatioajan kulkutauti. Kun mustalta surmalta vei vuosia kulkeutua alkusijoiltaan Keski- tai Itä-Aasiasta läpi Euroopan, on SARS-CoV-2-virus levinnyt muutamassa kuuksaudessa kaikkialle maailmaan. Suurimmat suorat taloudelliset vaikutukset ovat tähän mennessä aiheutuneet ihmisten liikkumisen jyrkästä vähentymisestä – lentomatkustamisen ja turismin romahkamisesta. Tavaraliikenteeseen epidemialla ei ole ollut vielä suuria vaikutuksia. Jos tavaroiden kulku merkittävästi vaikeutuisi, olisi se hyvin haitallista, sillä moderni maailmantalous on monimutkaisten tuotantoketjujen kireäksi viritetty verkosto, joka perustuu raaka-aineiden, välituotteiden ja valmiiden tavaroiden sujuvaan liikkumiseen maasta toiseen.

Kansanterveyspoliittinen talouskriisi

Meneillään oleva talouskriisi on poikkeuksellinen, koska sen syntymekanismi eroa aiemmista suurista kriiseistä. Sitä ei ole aiheuttanut kokonaisyksynnän äkillinen supistuminen, eikä kyseessä ole rahoitusmarkkinakriisi, joka oli alkusyyinä edelliselle suurelle globaalille talouskriisille 2008–2009. Maailma ei myöskään ole sodassa, joten nykytilannetta ei voi oikein verrata maailmansotien aiheuttamiin talousvaikeuksiin. Ja kuten edellä totesin, tämän pandemian talousvaikutukset poikkeavat aiemmista, koska kuolleisuus jää selvästi vähäisemmäksi. Talous supistuu nyt, koska valtiot rajoittavat taloudellista toimeliaisuutta kansanterveydellistä onnettomuutta torjuakseen.

Vaikka talouskriisin syntymekanismi on tällä kertaa poikkeuksellinen, se saa edetessään "tavallisten" taantumien ja lamojen piirteitä, kun taloudellisen toiminnan rajoittamisen vaikutukset etenevät kansantalouden verenkierrossa. Rajoitukset supistavat suoraan palveluiden etenkin palveluiden (ravintolat, matkailu jne.) kysyntää, ja epävarmuus lisää kuluttajien varovaisuutta ja näin syventää talouden supistuvaa kierrettä. Tämä vähentää investointihalukkuutta ja synkentää tulevia kasvunäkymiä. Siksi on ymmärrettävää, että tätä virusperäistä talouskriisiä verrataan sellaisiin aiempiin taloudellisiin onnettomuuksiin kuin finanssikriisi vuosikymmen sitten ja 1930-luvun suuri lamakausi.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö

(OECD) arvioi syyskuussa, että maailmantalous supistuu tänä vuonna selvästi enemmän kuin finanssikriisissä. OECD:n ennusteen mukaan maailman bkt:n määrä vähenee tänä vuonna 4,5 prosenttia, kun se 2009 supistui hiuksenhienosti, prosentin kymmenesosan verran. Silloin maailmantaloutta kannatteli Kiinan talouskasvun jatkuminen vahvana. Tälläkin kertaa Kiina selviää kehittyneitä talouksia paremmin, mutta sen kasvu jää ennusteen mukaan 1,8 prosenttiin, mikä on vaatimaton luku vuoden 2009 9,4 prosentin rinnalla. Finanssikriisin aikana talous supistui etenkin euroalueella (-4,5 % 2009), ja nyt bkt:n ennustetaan pienentyvän vielä enemmän (-7,5 %).

1930-luvun suuri lama on se taloushistoriallinen vertailukohta, jota vasten monesti punnitaan kulloisenkin talouskriisin vakavuutta. Niin nytkin. Kansainvälisen valuuttarahaston pääjohtaja Kristalina Georgieva arvioi huhtikuun alussa, että maailmantalous on matkalla kohti suurinta taloudellista romahdusta sitten 1930-luvun laman. Näin voi käydä, mutta lamasta ei sentään ole tulossa yhtä pitkää ja vaikeaa kuin 1930-luvun lama. Yksi syy myönteisempään kehitykseen on se, että talouspolitiikat ovat oppineet niin 1930-luvun lamasta kuin vuosien 2007-2009 finanssikriisistäkin. Tämä näkyy hallitusten ja keskuspankkien nopeassa reagoinnissa nykyisen kriisin puhjettua.

Koronapandemia ja Suomen talous

Maailmantaloudessa eletään edelleen suuren epävarmuuden aikaa, ja tämä koskee myös Suomea. Maamme talousnäkömät ovat kuitenkin kesän aikana kirkastuneet huomattavasti kevään synkistä tunnelmista. Vielä toukokuun alussa Vesa Vihriälän johtama arvovaltainen taloustieteilijäryhmä arvioi Suomen talouden romahtavan suorastaan

historiallisella tavalla (Vihriälä et al. 2020). Finanssikriisin jälkeiseen pitkään taantumaa viiarten työryhmä arvioi, että Suomea uhkasi jopa uusi "menetetty vuosikymmen".

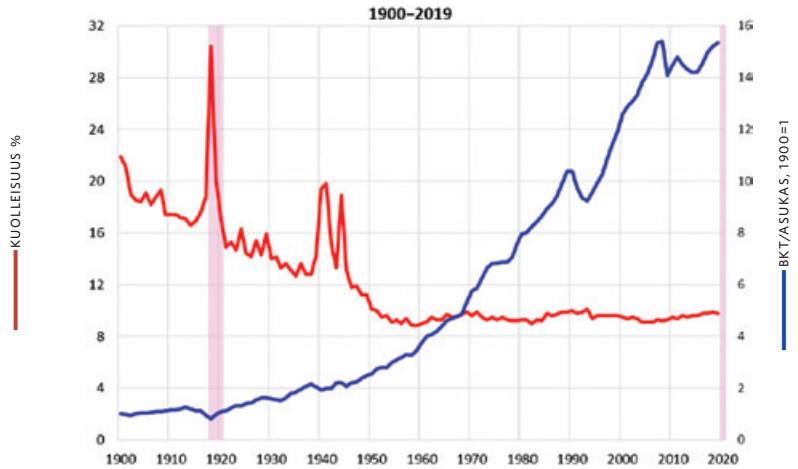
Nyt, vajaat viisi kuukautta myöhemmin, Suomen talouden tilanne näyttää suorastaan yllättävän hyvältä. Bkt supistui ennakkotietojen mukaan tämän vuoden toisella neljänneksellä Suomessa vähemmän kuin Ruotsissa - Saksasta, Ranskasta, Espanjasta tai Isosta-Britanniasta puhumattakaan. Finanssikriisin jälkeisestä alisuorittaja onkin priimus! Syitä lienee useita: koronasta kärsineiden palvelualueiden pienempi osuus taloudesta kuin Etelä-Euroopassa, etätöihin siirtymisen sujuvuus, teollisuustoiminnan jatkuminen liki normaalisti sekä tietenkin onnistuminen taudin etenemisen rajoittamisessa.

Ilo saattaa olla ennenaikaista, sillä lähiaikojen talouskehityksen ennustaminen on edelleen varsin vaikeaa. Paljon riippuu taudin etenemisestä. Suuri toinen aalto, ehkä kolmaskin, jotka pakottaisivat taas talouden rajoitustoimiin, masentaisi alkaneen elpymisen. Tällä hetkellä Suomen talouden suurimmat uhat ovat maan rajojen ulkopuolella. Jos talouskasvu maamme vientimarkkinoilla tyssää, tuntuvat vaikutukset pian kotimaassa tuotannon supistumisena ja työttömyyden kasvuna.

Tätä kirjoitettaessa näyttää kuitenkin todennäköiseltä, että Suomen talous ei romahda, eikä taantuma pitkity ja syvene lamaksi. Näin ollen koronakriisistä ei ole tulossa 1990-luvun laman eikä finanssikriisin jälkeisen pitkän taantumaa, saati sitten itsenäisyyden murroksen syvän sukelluksen kaltaista. Jos näin käy, pandemian välittömät kielteiset vaikutukset Suomen talouteen jäävät pelättyä pienemmiksi. Tällä poikkeuksellisella kriisillä voi toki olla yllättäviäkin pitkäaikaisvaikutuksia, mutta niitä on vaikea etukäteen arvailla.

KUVIO 2.
BRUTTOKANSAN-
TUOTTEEN MÄÄRÄ
ASUKASTA KOHDEN JA
KUOLLEISUUS 1900–2019

LÄHTEET: TILASTOKESKUS,
KANSANTALouden TILINPITO,
VÄESTÖ

Espanjantauti ja korona – erilaiset epidemiat erilaisissa yhteiskunnissa

Koronapandemian ollessa Suomessa vasta alkuvaiheessa viranomaiset esittivät arvioita taudin etenemisestä. Maaliskuun puolivälissä esitetyistä kuolleisuusarvioista alhaisimmassa laskettiin 540 henkilön kuolevan covid-19-tautiin. Nyt näyttää siltä, että kuolleisuus jää vieläkin vähäisemmäksi. Tähän mennessä (1.10.) tautiin on kuollut 344 henkeä, toukokuun jälkeen lisäystä on tullut vain 26. Jos koronavirustautiin kuolisi yhtä paljon kuin espanjantautiin, kuolleita kertyisi yli 50 000! Nykyinen epidemia jää siis väestöllisiltä vaikutuksiltaan mitättömäksi kahdeksan vuosikymmen takaiseen verrattuna.

Koronaepidemiasta ei siis ole tulossa Suomessa espanjantaudin veroista inhimillistä onnettomuutta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että koronan taloudelliset vaikutukset jäisivät samassa suhteessa vähäisemmiksi. Asiaa on kuitenkin hankala arvioida,

koska espanjantaudin taloudellisia vaikutuksia on vaikea erottaa sisällissodan ja muiden itsenäisyyden taitteen murrosten taloudellisista vaikutuksista.

Nämä kaksi epidemiaa poikkeavat vaikutuksiltaan toisistaan, koska Suomi on kovin toisenlainen yhteiskunta kuin kahdeksan vuosikymmentä sitten. Muutosta havainnollistaa kuvio 2, jossa on esitetty kuolleisuuden ja henkeä kohti lasketun bkt:n määrän kehitys 1900-luvun alusta. Asukasta kohti laskettu bkt, tuo elintason karkea mittari, on nyt 16-kertainen vuoteen 1900 verrattuna. Hyvinvoinnin kasvusta kertoo myös kuolleisuuden alentuminen 1950-luvulle asti. Sen jälkeen ei yleinen kuolleisuusluku (kuolleet/väestö) ole trendinomaisesti muuttunut, eikä koronaepidemiakaan sitä heilauta.

Koronapandemia on kypsän hyvinvointiyhteiskunnan kulkutauti. Kansalaisille on annettu ”terveyslupaus”, jonka lunastamiseksi ollaan valmiita rajoittamaan taloudellista toimeliaisuutta laajuudessa, joka ei olisi tullut kyseeseen kahdeksan vuosikymmenen takaisessa köyhemässä Suomessa.

KIRJALLISUUS

- JOHNSON, NIALL P. A. S. & MUELLER, JUERGEN (2002): UPDATING THE ACCOUNTS: GLOBAL MORTALITY OF THE 1918–1920. ”SPANISH” INFLUENZA PANDEMIC, BULLETIN OF THE HISTORY OF MEDICINE, 76, 105–115.
- JORDÁ, ÓSCAR, SINGH, SANJAY R. & TAYLOR, ALAN M. (2020): LONGER-RUN ECONOMIC CONSEQUENCES OF PANDEMICS, NBER WORKING PAPER 26934.
- LINNANMÄKI, EILA (2005), ESPANJANTAUTI SUOMESSA. INFLUENSSAPANDEMI 1918–1920, SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA, HELSINKI.
- VIHRIÄLÄ, VESA, HOLMSTRÖM, BENGT, KORKMAN, SIXTEN & UUSITALO, ROOPE (2020): TALOUSPOLITIIKAN STRATEGIA KORONAKRIISISSÄ, VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2020:13.

SAKARI

HEIKKINEN

TALUSHISTORIAN
EMERITUSPROFESSORI
HELSINGIN
YLIOPISTOSSA

PIA PAKARINEN (kok) on kulkenut pitkän matkan Kauhajoelta Helsingin kaupungintalolle. Kauppatieteen, valtiotieteen ja oikeustieteen tutkinnot opiskellut Pakarinen on työskennellyt mm. juristi-lingvistinä, kääntäjäyrittäjänä sekä Helsingin seudun kauppakamarin toimitusjohtajana.

Pakarisen ura politiikassa alkoi aikuisiällä ja on ollut yhtä monipuolinen kuin hänen työuransa. Hän on toiminut mm. opetuslautakunnassa, kiinteistölautakunnassa ja Helsingin sataman johtokunnassa. Nykyisessä tehtävässään kasvatuksen ja koulutuksen apulaispormestarina Pakarinen on toiminut kauden alusta alkaen.

Julkisuudessa on nostettu esille Helsingin uuden johtamismallin epäselväksi jäävä työnjako apulaispormestareiden ja toimialajohtajien kesken. Pakarinen ei ole näin kokenut, vaan hän korostaa oman asemansa perustuvan vaikutusmahdollisuuksiin kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa sekä tehtävänsä kasvatus- ja koulutuslautakunnan puheenjohtajana. Operatiivista valtaa hänellä ei ole.

Pakarinen on poliittisen uransa alusta lähtien pitänyt tärkeänä yhteydenpitoa kaupunkilaisiin. Hän on kiertänyt lukemattoman määrän kouluja, päiväkoteja ja leikkipuistoja sekä saanut laajan näkemyksen siitä, miten tehdyt päätökset välittyvät ruohonjuuritasolle. Yhteyttä voi ottaa myös verkossa: Pakarinen ylläpitää aktiivista Apulaispormestari Pian kaikille avointa keskusteluryhmää Facebookissa, joten hän saa nopeasti tiedon

mahdollisista epäkohdista tai puutteista. Työtään Pakarinen kuvaa haastavaksi ja mielenkiintoiseksi näköalapaikaksi. Hän pitää ongelmien ratkomisesta ja uusien mahdollisuuksien etsimisestä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tuottaa palveluita, jotka tavalla tai toisella koskettavat lähes kaikkia helsinkiläisiä. Taloudellisesti ja henkilöstön määrän osalta Kasko on Helsingin sisällä suuri. Pakarinen pitää Kaskon tuottamia palveluita suuressa arvossa. Hänen mukaansa mahdollisimman hyvän koulutuksen tarjoaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle on yksi parhaista keinoista, joilla voidaan tasata elämän lähtökohtia ja vaikuttaa kaupungin segregaatiokehitykseen.

Oppilaiden taustan vaikutus oppimiseen on tutkimusten mukaan kasvanut, ja tätä eroa koulujen on erittäin vaikea täysin tasoittaa. Matalan tulotason alueiden kouluihin on kohdistettu positiivisen diskriminaation rahaa, jotta opetusryhmiä voidaan pienentää ja tukiopetuksen määrää lisätä. Pakarinen pitää tukitoimia erittäin perusteltuina. Hänen mielestään varhainen puuttuminen ja matalan kynnyksen tukitoimet ovat tärkeitä ja tuovat myös säästöjä, mikäli kallis palvelukierre saadaan ehkäistyä ennalta.

Sen sijaan Pakarinen suhtautuu nuivasti toisen asteen maksuttomuuteen, sillä hän ei pidä sitä tehokkaana keinona syrjäytymisen ehkäisyyn: toisen asteen koulupudokkaat eivät pysy koulussa pakolla. On löydettävä muita keinoja, joilla turvataan

mahdollisuus tutkintoon ja hyvän elämän edellytyksiin. Tärkeintä on, että perusopetuksesta tullaan toiselle asteelle riittävällä osaamisella.

Pakarinen kritisoi myös OKM:n laskelmia toisen asteen maksuttomuuden kuluista. Helsingin laskelmien mukaan kulut olisivat todellisuudessa noin 40 % suuremmat kuin OKM:n määrittelemät kulut. Pakarinen myös muistuttaa, että esimerkiksi monet Helsingin lukiot houkuttelevat jatkossa oppilaita ulkokunnista yhä enemmän, kun matkakulutkin korvataan opiskelijoille. Monissa Helsingin toisen asteen oppilaitoksissa on jo puolet opiskelijoista muualta kuin Helsingistä.

Todella ongelmallisena toisen asteen maksuttomuudessa Pakarinen pitää myös retkiin varattua 11 euroa oppilasta kohden. Pakarisen mielestä koulujen kansainvälinen toiminta ja erilaiset kulttuuritaapahtumat ovat vaarassa jäädä jatkossa todella vähiin, kun perheiltä ei voida kerätä mitään maksuja.

Kaupunki valmistelee parhaillaan budjettia ensi vuodelle. Valmisteluja joudutaan tekemään osin Suomessa, sillä koronan mahdollinen toinen aalto aiheuttaa epävarmuutta. Toistaiseksi koronan vaikutus on merkinnyt vähentyneitä verotuloja sekä lisääntyneitä sote-kustannuksia, joiden vuoksi on todennäköistä, että jonkinlaista sopeutusta joudutaan tekemään. Kaskon osalta on vielä moni asia avoinna.

Pakarinen nostaa esille myös toisen rahan-työön: koulujen kiinteistö- ja kunnossapitokustannukset nousevat hälyttävää vauhtia ja vievät budjeteista ison osan. Pakarinen peräänkuuluttaa mahdollisuutta keskittyä päätehtävään – eikä se kouluissa ole kiinteistöhuolto, vaan opetus. Pahimmillaan huonokuntoiset kiinteistöt vaikuttavat myös mahdollisuuksiin opetuksen järjestämisessä. Ilon aiheitakin on: kouluja korjataan ja esimerkiksi uusia liikuntapihoja on valmistunut.

Monet opettajat ovat ihmetelleet sitä, miksi

kaupunkilaiset käyttävät illalla koulujen kiinteistöjä, mutta koulut maksavat kaikki vuokrat. Pakarinen puolustaa osallisuutta ja asukkaiden mahdollisuutta hyödyntää koulutiloja, mutta muistuttaa, etteivät kaikki vanhat koulurakennukset sovi yhteiskäyttöön yhtä hyvin kuin uudet. Esimerkiksi Jakomäen uusi peruskoulu, uudelta nimeltään Kankarepuiston peruskoulu, muuttaa tiloihin, jotka se jakaa päiväkodin ja leikkipuiston kanssa. Iltakäyttö on voitu huomioida suunnittelussa alusta lähtien.

Muista haasteista toimialalla Pakarinen mainitsee varhaiskasvatuksen opettajien saatavuuden. Helsinki nosti palkkoja jonkin verran, mutta se ei ole ratkaissut ongelmaa. Helsinki on pyrkinyt pait- si lisäämään aloituspaikkoja varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin, myös järjestämään muunto- koulutusta. Lisää toimia kuitenkin tarvitaan. Pakarinen odottaakin, että pormestari Vapaavuoren aloitteesta käynnistetyn varhaiskasvatuksen tasku- forcen ehdotuksia aletaan panna täytäntöön.

Pakarinen myös muistuttaa, että lukioikäisten määrä kasvaa Helsingissä 2030-luvulle saakka. Kielilukio on saamassa uudet tilat Myllypurosta ja Vuosaaren lukio uuden rakennuksen. Myös peruskoululaisten määrä kasvaa kohisten Helsingissä. Tilakysymyksiä ratkotaan tarvittaessa myös uusilla kouluilla ja lukioilla.

Pakarinen on selvästi tehtävästään innostunut. Hänen tavoitteenaan on, että Helsinki olisi opetta- jille houkutteleva työpaikka ja oppilaille maailman paras paikka oppia. Pakarisen mielestä osaaminen ja korkea koulutus ovat Suomen tärkeimmät luon- nonvarat: vain osaamista petraamalla ja uusien innovaatioiden avulla voidaan nostaa maan kilpai- lukykyä ja ratkaista Suomen tulevaisuuden suunta. Osaaminen on avain!

JUKKA TALVITIE | **KUKA PÄÄTTÄÄ** SINUN EDUNVALVONNASTASI?

Yhteiset asiat eivät hoidu, ellei niistä keskustella, eivätkä toki yksityisetkään. Eikä keskustelua synny ilman erilaisia mielipiteitä ja näkökulmia.

Joskus keskustelua pitää tuupata eteenpäin. Konfliktajakaan ei pidä vältellä, koska ne tuovat näkyviksi asioita, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet näkymättömiin. Tämä on menestyksekkään edunvalvonnan edellytys.

Tavoitteeni koko ammattiyhdistystyöskentelyn ajan on ollut keskustelun edistäminen, vaikka pääluottamusmies joutuukin varomaan sanojaan. Rihvelin päätoimittajakin on ohjeistanut välttämään ympäriryöreää lässytystä. Saa nähdä kuinka käy, kun ei varo.

Puolustin tulo- ja palkkapolitiisessa toimikunnassa perusopetuksen työaikakokeilusopimuksen hyväksymistä. Asiasta oli neuvoteltu melkein vuosikymmenen ajan, edellisen kokeilun päättymisestä asti. Välillä oli saatu aikaan neuvottelutuloskin. Jäsenistön piirissä ei kuitenkaan käyty mitään keskustelua asiasta, vaikka työajan riittävydestä ja rajaamisesta tuli viestiä joka suunnalta. Opettajien kokemus oli, että työ lisääntyi eikä kaikesta työstä maksettu. Koska hylättyjä neuvottelutulosia ei julkisesti repostella, ainoa keino houkutella opettajat keskustelemaan sopimusedunvalvonnasta oli saada aikaan sopimus hyväksymällä neuvottelutulos. OAJ:n hallitus päättikin hyväksyä perusopetuksen kokeilusopimuksen ja antaa jäsenille koulutasolla mahdollisuuden ilmaista kantansa omiin palvelussuhteen ehtoihinsa. Ja sen jälkeen onkin keskustelua riittänyt.

Olen toistanut ajatusta yhteysopettajapäivillä

sekä muissa koulutus- ja jäsentilaisuuksissa, etten kannata perusopetuksen vuosityöaikaa, koska sen vaikutuksista ei voi tietää kokeilematta. Monelle muulle mielikuvitus riittää päätöksenteon tueksi. Erilaisia palvelussuhteen ehtoihin liittyviä kokeiluja kannatan edelleen. Näitä myös OAJ:n nykyinen valtuusto vaatii OAJ:n hallitukselta. Ehtona minun kannatukselleni on, että päätöksenteko noudattaa niiden jäsenten kantaa, jotka mahdolliseen kokeiluun osallistuvat. On ollut suuri saavutus saada sopimukset jäsenten hyväksyttäviksi koulutasolla. Tätä jäsenlähtöistä toimintatapaa täytyy kehittää jatkossakin.

Helsinkiläisen edunvalvonnan ja aktiivisten jäsenten eduksi on ehdottomasti mainittava, että kyllä helsinkiläisen ay-perhe merivettä kestä. Keskustelu on ollut värikästä, kärjekästä, kitkerää, ylimielistä, ohipuhumista ja kuitenkin taustalla on koko ajan ollut aito halu tehdä yhdessä töitä opettajien edunvalvonnan hyväksi.

Nyt kuitenkin toivon lukijan teroittavan kynänsä ja kirjoittavan sapekkaan vastineen aiheesta taikka tuovan keskustelun aivan uuden ulottuvuuden. Saa nähdä, onko HOAY:n hallituksella kanttia julkaista niitä esimerkiksi Seinälehdessä.

JUKKA TALVITIE

TYÖSUOJELUVALTUUTETTU

HANNA NÄREMAA-PERÄLÄ | **LOIVIA** **LIIKKEITÄ**, UUSI OPETTAJA

MILLENIAALIEN TYÖUUPUMUS on ollut viime aikojen puheenaiheena. Somevaikuttaja Eeva Kolu kertoi Ylen haastattelussa omasta tilanteestaan.

**”KIIRE,
SYLLISYYS,
GOALS,
RISTIRITAISET ODOTUKSET,
FOMO,
TÄYDELLISYYDEN TAVOITTELU,
LOPUTON UUTISVIRTA,
ITSEKRIITTISYYS,
JATKUVA VIESTITULVA JA
TAVOITETTAVISSA OLEMISEN VAATIMUS,
LOPUTTOMAT PROJEKTIT JA
TO DO -LISTAT,
ITSENSÄ KEHITTÄMINEN JA
RIITTÄMÄTTÖMYYS”**

saivat aikaan hellittämätöntä väsymystä. Eeva Kolu tuli kiteytyneeksi hyvin kokemuksen opetus-alaltakin: hektinen nykyaika kuluttaa hermostoa, riittämättömyyden tunne ja yksin pärjäämisen vaatimus vallitsevat, kaiken pitäisi näyttää ja tuntua mahtavalta ja positiiviselta. Elämästä on tullut suorittamista.

Samat paineet ovat nousseet esiin uusien opet-

tajien työhyvinvointiryhmissä. Uudet opettajat ovat hyvin koulutettuja ja innostuneita pääsemään käsiksi töihin. Heidän suhteensa työhön, opettamiseen ja kasvattamiseen, on kunnianhimoinen. Kaiken opetusmateriaalin pitäisi olla omin käsin tehtyä ja valmiina heti. Paikka työyhteisössä pitäisi lunastaa ja päästä mukaan kiinnostaviin työryhmiin ja hankkeisiin. Työolosuhteisiin pitäisi päästä vaikuttamaan, saada sopiva työjärjestys, työtila ja oppilasryhmät.

Lukuvuosi 2020-21 alkoi vaativissa merkeissä. Korona-pandemia lisää kaikkien työtä ja kuormitusta: järjestetään opetustiloja, keksitään vaihtoehtoisia työtapoja, opitaan uutta, joustetaan. Mitä sanotte, tehtäisiinkö tänä lukuvuonna näin:

- Pidetään huolta palautumisesta ja työhyvinvoinnista. Kiinnitetään huomiota kestäväään työtapaan ja omaan jaksamiseen. Otetaan ongelmat puheeksi esihenkilön kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Työsuojelu tulee tarvittaessa mukaan asian pohtimiseen ja auttaa asian puheeksi ottamisessa.
- Siirrytään vanhanaikaisesta yksintekemisestä tekemään yhdessä. Muodostetaan tiimejä monimuotoisuutta arvostaen niin, että vahvuudet tulevat esille ja käyttöön. Kaikkien ei tarvitse tehdä kaikkea.

*Hyvää ja antoisaa uutta lukuvuotta
uudet ja kokeneemmatkin opettajat!
Loivia liikkeitä.*

HANNA NÄREMAA-PERÄLÄ
TYÖSUOJELUVALTUUTETTU

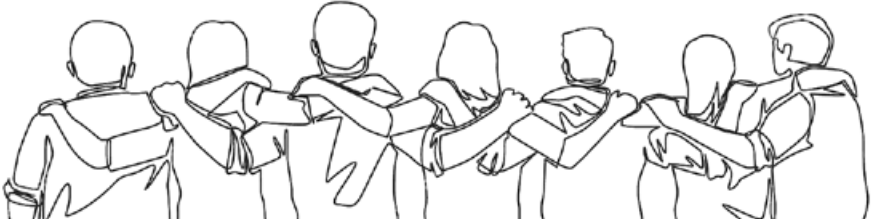

Lukioiden S2-opetuksesta on keskusteltu viime aikoina lähinnä negatiivisessa mielessä. S2-opetus on tarkoitettu opiskelijoille, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Rehtorin on uuden lain mukaan tarkistettava, täyttääkö ylioppilaskokelas S2-kokeeseen osallistumisen edellytykset. Ylioppilastutkintolautakunta tarkistaa väestörekisteristä opiskelijan äidinkielen ilmoittautumisen yhteydessä. Kokelaan on pitänyt myös opiskella S2-oppimäärän mukaiset pakolliset kurssit.

Kaikissa lukioissa ei kuitenkaan järjestetä S2-opetusta, mutta suoritettavat äidinkielen kurssit voidaan hyväksyä S2-kursseiksi. Tällöin jos kokelaan peruskielitaidossa on puutteita ja oppimäärä on perusteltu. Opiskelijalle voidaan antaa osallistumisoikeus S2-kokeeseen. Lautakunnalle voi tehdä myös erillisen hakemuksen S2-kokeeseen osallistumisesta, jos kokelas on opiskellut äidinkielen oppimäärän mukaan tai hänellä on ulkomainen koulutus tai hän on opiskellut ammattitutkinnon mukaisen S2-oppimäärän, eikä lukion oppimäärää. Tarkoituksena ei ole, että äidinkielen oppimäärän opiskellut abiturientti vaihtaa äidinkieltään ja kirjoittaa S2-kokeen saadakseen paremman arvosanan.

Osa maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista kokee S2-opetuksen negatiivisena stigmaana, ja he vetoavat siihen, että he ovat syntyneet Suomessa ja mielestään osaavat suomea. Käytännössä Suo-

messä syntyminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita osallistumista suomi äidinkielenä -opetukseen. Kaikki lapset eivät osallistu varhaiskasvatukseen, vaan ovat kotona omaa äidinkieltään puhuvan vanhemman kanssa. Kouluun mennessään he eivät välttämättä osaa suomea. Tämän vuoksi olisikin tärkeää saada maahanmuuttajataustaiset lapset varhaiskasvatuksen pariin, sillä se tasaisi lähtökohtia peruskouluun mentäessä. Kielitaito ei välttämättä muuten kehity kouluaikana äidinkielen tasolle.

Maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisten oppilaiden osaamiserot olivat PISA-tuloksissa OECD-maiden suurimmat samoin eriytymisindeksi (YLE 5.7.2020). Tästä poliitikot eivät pitäneet, mutta Suomen koululaitos odottaa vanhempien tukevan oppilasta koulunkäynnissä. Näin on useimmissa Euroopan maissa.

Suomessa koulumenestykseen tutkitusti vaikuttaa äidin koulutustaso, ja yleensä varsinkin keskiluokkaiset vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa koulumenestyksestä ja tukevat vahvasti lastensa koulunkäyntiä. Myös maahanmuuttajataustaiset koulutetut vanhemmat panostavat lastensa koulunkäyntiin. Vähemmän koulutetuilla vanhemmilla voi olla vaikeuksia tukea lastensa

opiskelua. Tässä koulun pitäisi tulla mukaan, mutta kuinka suurella panoksella ja millaisin resurssein? Miten oppilaat ja heidän vanhempansa sitoutetaan tähän? Nämä ovat vaikeita kysymyksiä.

Monet oppilaat haluavat välttää S2-opetukseen liittyvää stigmaa. Osa kokee, että he osaavat suomea, mutta heidät on pakotettu S2-opetukseen, eivätkä he ymmärrä miksi. On kuitenkin aivan eri asia puhua pintasujuvasti suomea kuin kirjoittaa ja ymmärtää lukemansa ja kuulemansa. Osa kokee, että heidät on laitettu ihonvärinsä takia S2-opetukseen. Näin ei kuitenkaan voi tehdä, sillä se on lähinnä etnistä profilointia. Osa oppilaista puolestaan ei saa S2-opetusta, koska he ovat koulunsa ainoita S2-opetusta tarvitsevia

Opetan itse Sibelius-lukiossa, ja meillä S2-opetukseen osallistuminen määräytyy peruskoulun päättötodistuksen oppimäärän mukaan. Jos siis päättötodistuksessa on S2-arvosana, lukiossa jatketaan S2-opetuksessa. Mielestäni tämä on ollut onnistunutta siinä mielessä, että S2-kokeen arvosanat jakautuvat yleensä approbaturista eximiaan, eli meillä on kielitaidollisesti oikeat oppilaat S2-opetuksessa. Meillä opiskelijoita on sen verran vähän, että opetan heitä yleensä äidinkielen tunneilla ja eriytän tarvittaessa. Ope-

tussuunnitelmathan ovat rinnakkaiset. Tämä on oppilaiden mukaan vähentänyt stigmaa, sillä he ovat muiden joukossa. Lisäopetusta tarvitseville annan tukiovetusta. Meillä on toisinaan ollut niin paljon opiskelijoita, että olemme saaneet oman ryhmän. Toisinaan on ollut ongelmana se, että he ryhmäytyvät "liiankin hyvin" ja viihtyvät omassa kuplassaan, mikä ei edistä suomen kielen oppimista. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan jatka suoraan perusopetuksesta lukioon, tällöin kielitaidon kartoitus lukion alussa on tärkeää.

Lukioissa, joissa on suhteellisen matala sisäänpääsykeskiarvo, on aivan omat ongelmansa eli varsin paljon opiskelijoita, joilla on hyvin heterogeeninen kielitaito ja aika usein melko heikko suomen taito. Nämä lukiot joutuvat aivan toisella tavoin panostamaan S2-opetukseen ja oppilaiden tukiovetukseen. Aika usein on niin, ettei tässä opintojen vaiheessa ole mahdollista saada kotoa juuri minkäänlaista tukea. Helsingissä tällaiset lukiot saavat yleensä positiivisen diskriminaation rahaa, jonka avulla voidaan järjestää lisätukea ja pienempiä opiskeluryhmiä.

Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat valittaneet siitä, että heille tarjotaan ammatillisia opintoja eikä niinkään lukio-opintoja. Lukio-opin-

not ovat kuitenkin hyvin teoreettisia ja vaativat suhteellisen hyvää kielitaitoa. Lukio-opiskelu ei ole helppoa monelle äidinkielisellekään. Käsittääkseni yhä useammat S2-opiskelijat hakeutuvat lukioon ja pärjäävät siellä ihan kohtuullisesti. Kaikki maahanmuuttajataustaiset eivät opiskele lukiossa S2-oppimäärää, vaan yhä useammat kirjoittavat äidinkielen yo-kokeen.

Osa S2-opiskelijoista kritisoi S2-opetusta liian helpoksi ja opetusta huonoksi. Tunneilla katsotaan vain videoita. Jos opetussuunnitelmaa noudatetaan, opetuksen ei pitäisi todellakaan olla yksinkertaista, sillä S2:ssa käsitellään samoja asioita kuin äidinkielessä, esimerkiksi tekstianalyysiä ja oikeakielisyyttä. Näiden osaamista myös vaaditaan yo-kokeessa.

S2-yo-koetta kehitetään rinnan äidinkielen kokeen kanssa, sillä opetettava aine on periaatteessa sama. Oppimäärän virallinen nimi onkin nykyään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Kokeessa pyritään mittaamaan kattavasti viestintätaitoja, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa, kirjoittajan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja kykyä ilmaista ajatuksensa suomeksi.

Korkeakoulut vaativat vuonna 2020 pyrkijöiltä vähintään arvosanaa magna S2-kokeesta ja arvo-

sanaa approbatur suomi äidinkielenä -kokeessa. Tosin näin ei ole aina, sillä esimerkiksi jos halusi Turun yliopistoon historiaa opiskelemaan, vaadittiin äidinkielestä vähintään cum laude. Korkeakouluilla on oikeus asettaa näitä vaatimuksia.

Sitä, että S2:sta on vaadittu magna, on pidetty eriarvoistavana ja siitä on valitettu yhdenvertaisuusvaltuutetulle. Vuoden 2021 korkeakouluhaussa on kummassakin oppimäärässä rajana approbatur, mutta yliopistot voivat asettaa edelleen omia ainekohtaisia vaatimuksiaan.

Voi kuitenkin kyseenalaistaa sen, kuinka realistista on opiskella suomeksi korkeakoulussa, jos S2:n tai äidinkielen kokeen arvosana on approbatur. Suomessa on aika vaikea saada opiskelupaikkaa korkeakoulusta, ja pääsykokeet mittaavat hakijan taitoja kirjoittamisessa ja luetun ymmärtämisessä.

S2-opettajan kelpoisuusvaatimuksena on äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan tutkinto. Kaikissa yliopistoissa, joissa suomen kieli on tutkintoaineena, voi erikoistua myös S2-opintoihin, ja nykyään useimmilla opiskelijoilla on opintoja sekä S2:sta että äidinkielestä. Monet äidinkielen opettajat ovat tehneet myös S2-erikoistumisopintoja.

S2-opetukseen on voinut erikoistua viimeisen

30 vuoden ajan, joten mitenkään uusi asia se ei ole. Kun itse aloitin 1990-luvulla, oli esimerkiksi pulaa oppimateriaaleista. Nykyään oppimateriaaleja on kaikille asteille ja tutkimusta S2-oppimisesta tehdään varsin paljon. Uusia opettajia tarvitaan, mutta heitä koulutetaan koko ajan lisää. Mielestäni kaikissa asioissa on menty runsaasti eteenpäin.

On hyvä asia, että OKM käynnistää tutkimuksen S2-opetuksen tavoitteista, saatavuudesta sekä periaatteista, joilla opiskelija ohjataan S2-opetukseen tai sitten ei. Tätähän ei ole aikaisemmin tutkittu.

MARJO MELA

FT, LEHTORI

- LEENA NISSILÄ: KOKEEN TAVOITTEISTA, OSALLISTUMISOIKEUDESTA JA RAKENTEESTA. (SIVUT 7-13). S2-YLIOPIPILASTEKSTEJÄ 2019. TOIMITTANEET LAURA KOLLIN, SATU MATTILA JA MARJAANA SVALA. SUOMENOPETTAJAT RY. MUSTASAARI 2020.
- LUKIOLAKI 502/2019, 11 §
- LUKIOLAKI 714/2018) 27 §
- PUHELINKEKUSTELU OPETUSNEUVOS LEENA NISSILÄN KANSSA 11.8.2020.

TIMO SAARINEN | **TYÖSUOJELU** ON RISKIEN MINIMOINTIA - **YHDESSÄ**

Elämä on täynnä riskejä. Vapaa-ajalla niiden hallinnasta vastaa jokainen itse, työssä ensisijaisesti työnantaja. Työntekijän vastuulla on ensisijaisesti noudattaa annettuja määräyksiä sekä ilmoittaa havaitsemistaan puutteista esimiestään.

Työhön liittyvät riskit koskevat koko työyhteisöä. Yhteinen ymmärrys työn sujumiseen vaikuttavista riskitekijöistä tuottaa ennakkointia, toimintamalleja ja työhyvinvointia.

Lakisääteinen vaarojen arviointi

Työnantajan velvollisuus on selvittää ja ennakoida jatkuvasti, käytettävissä olevin keinoin, työhön liittyvät vaara- ja kuormitustekijät. Työpaikan pitää olla turvallinen ja terveellinen.

Jos vaaraa ei voida täysin poistaa, tulee sen aiheuttama riski työntekijän terveydelle ja turvallisuudelle minimoida. Onko riski hyväksyttävällä tasolla vai tehdäänkö sen pienentämiseksi toimenpiteitä? Miten todennäköisiä ja haitallisia ovat mahdolliset seuraukset?

Aiempi kokemus auttaa määrittelyssä, mutta vasta riskin todentuminen lopulta osoittaa sen merkittävyyden. Erityisen merkittävää on, jos kuormitustekijöiden laatu tai määrä todetaan terveydelle haitalliseksi. Työntekijälle ei saa aiheutua työstä terveyshaittaa.

Kun työn vaatimukset ylittävät tekijän voimavarat, syntyy haitallinen kuormitustilanne. Pitkällä aikavälillä tämä heikentää terveyttä ja työkykyä.

Opetustyössä korostuvat psykososiaaliset- eli työn järjestelyihin, sisältöön tai sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät kuormitustekijät. Psykososiaalisen kuormituksen ennakkointiin ja ehkäisyyn kiinnitetään työsuojeluvuorokokemuksen

mukaan aivan liian vähän huomiota. Usein liian myöhään, työntekijän uupuessa tai työyhteisön kriisiin myötä.

Työyhteisön yhteisiä voimavaroja tulisi hyödyntää niin että havaittuihin kuormitustekijöihin, vaaroihin ja riskeihin reagoidaan ja löydetään ratkaisuja. On turhaa riskinottoa, jos tälle ei löydy aikaa tai halua.

Kevät toi koronariskin

Aluehallintovirasto ja STM antoivat keväällä muistutuksen työnantajille, että koronaviruksesta aiheutuvat terveysriskit pitää tunnistaa ja arvioida.

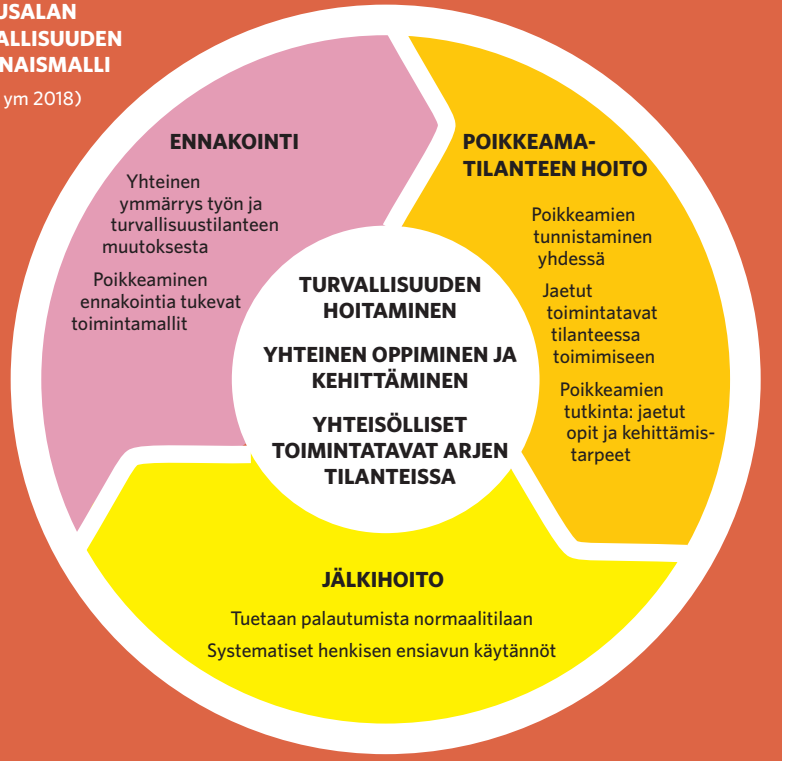
Suomen suurin työnantaja Helsingin kaupunki tuotti henkilöstölleen tarkistuslistan, jonka avulla haluttiin varmistua, että jokaisessa työyksikössä koronaviruksen vaikutukset työhön on huomioitu ja tilanteeseen varauduttu. Perusopetuksessa tarkastuslomaketta täyteltiin toukokuussa lähiopeutukseen palattaessa.

Koulutyön käynnistyminen elokuussa toi mukanaan uudet järjestelyt riittävän väljyyden takaamiseksi. Samalla myös harkinnan vaarojen arvioinnin päivytystarpeesta ja tilaisuuden käsitellä asiaa työyhteisössä yhteisöllisesti.

Opettajakysely keväältä kertoi että viidesosa opettajista on poikkeustilanteesta erittäin kuormittunut. Mitkä tekijät kuormittivat eniten ja miten niitä voidaan välttää, vai voidaanko?

OPETUSALAN TURVALLISUUDEN KOKONAISMALLI

(Teperi ym 2018)

Turvallisuuskulttuuri ennakoivaksi

Hyvässä turvallisuuskulttuurissa turvallisuudesta välitetään aidosti ja toimintaan liittyviä vaaroja pyritään ymmärtämään ja ennakoimaan - turvallisuus ymmärretään kokonaisvaltaisesti.

Edusafe-tutkimus- ja kehittämishanke (Teperi ym. 2018) arvioi suomalaisten oppilaitosten turvallisuutta henkilöstön ja työn näkökulmasta.

Opetusalan turvallisuuskulttuuri osoittautui sirpaleiseksi ja henkilösidonnaiseksi. Turvallisuuden hallinnan todettiin olevan jäsentymätöntä ja haastavan henkilöstön jaksamista.

Hankkeen lopputulemana, turvallisuuden hallinnan edistämiseksi, opetuslalle muodostettiin kokonaisvaltainen turvallisuuden hallinnan malli. Malli on käytössä myös Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla.

Mallin kolme oleellista vaihetta ovat **ennakointi**, **tilannehallinta** ja **jälkihoito**. Vaiheet ovat dynaamista toimintaa, jotka vaikuttavat toisiinsa ja kokonaisuuden hallintaan.

Mallin keskiössä on johtaminen. Turvallisuus ja työhyvinvointi vaatii johtamista organisaation kaikilla tasoilla.

Hankkeen loppuraportissa todetaan, että vain yhteistoiminnalla ja organisaatioiden henkilöstöä laajasti osallistavalla otteella päästään vaikuttaviin lopputuloksiin.

Virtaa arkeesi ja voimia marraskuun pimeyteen

TIMO SAARINEN

TYÖSUOJELUVALTUUTETTU

Toimittaja:

Hyvät kuulijat, haastateltavanamme tänään täällä on opetusneuvos Siri Ylä-Tuulonen. Haluaisin ensimmäiseksi tiedustella, miten poikkeukselliset ajat ovat mielestänne vaikuttaneet koulujen toimintaan?

Opet.neuv. Si. YI-Tu:

Kulunut kevät, kesä ja syksy ovat olleet kuumottavaa aikaa. Toimialan palvelukokonaisuuksien palvelujen läpi on puhaltanut kuin jumalainen tuuli pienen solurakenteettoman biologisen järjestelmän muodossa. Tämä mikro-organismi on saanut aikaa vertaansa vailla olevan häiriötilanteen eli kuten me asiantuntijat sanomme disruption.

Kaikki tietävät, ettei mikään koskaan ole niin tervetullut kuin aito ja oikea täysiverinen disruptio. On kuitenkin vielä todettava, että kaikki on toteutettu kestävän kehityksen periaatteita noudattaen.

Toimitt.:

Millaisia muutoksia tämä mainitsemanne disruptio on saanut aikaan?

Opet.neuv. S. YI-T:

Aivan fantastisia ja toimintastrategiamme mukaisia. Ensinnäkin asiakasrajapinnan huokoistaminen on mahdollistanut ketterän kokeilukulttuurin jalkauttamisen läpäisyperiaatteen mukaisesti kaikkiin asiakassegmentteihimme. Palvelumuotoilu on ollut sekä joustavaa että dynaamista.

Toim:

Tuohan on kovin mielenkiintoista. Voisitteko antaa joitain konkreettisia esimerkkejä siitä, miten tuo edellä kuvaamanne on toteutunut?

Opet.neuv. S. Y-T:

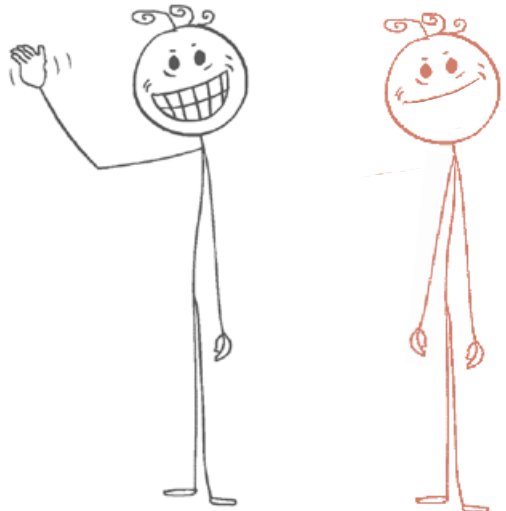
Kaikki on toteutunut juuri niin kuin äsken sanoin. Lisäksi voin sanoa, että pilottihankkeistamme saadut kokemukset on syväanalysoitu ja saatujen tulosten perusteella visiotamme on voitu kiteyttää ja tiivistää. Oppimisen kaikkiallisuuden mahdollistava kouluton koulu saatiin toteutettua, kun yhteinen tahtotila löytyi. Koko kaupunki on nyt aidosti oppimisympäristönä. Siiloutumisen aika on ohi. Erityisen mukavaa on ollut se, että monet perustehtävää suorittavat henkilöstön jäsenet ovat joutuneet menemään epämukavuusalueelleen.

Toim:

Mukavaa, jos näin on.

O.n. S. Y-T:

Ei, vaan epämukavaa! Sillä tavoin muutosvastarinta saadaan nujerrettua ja jumppaamalla näiden käytänteiden kanssa voimme todeta henkilöstön voimaantuvan.

HOAY:N SYYSKOKOUS 2020

Helsingin opettajien ammattiyhdistys ry:n
sääntömääräinen syyskokous pidetään

KESKIVIKKONA 10.11.2020
ALKAEN KLO 18.00

Akavatalossa, Kellosilta 7, 00520 Helsinki,

Kahvitarjoilu alkaen klo 17.30.

Kokouksessa päätetään seuraavat
sääntöjen 15 §:n määräämät asiat:

I KOKOUKSEN JÄRJESTÄYTYMINEN

- 1 Valitaan kokoukselle puheenjohtaja ja sihteeri.
- 2 Valitaan pöytäkirjan tarkastajat ja ääntenlaskijat.
- 3 Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.
- 4 Hyväksytään kokouksen työjärjestys.

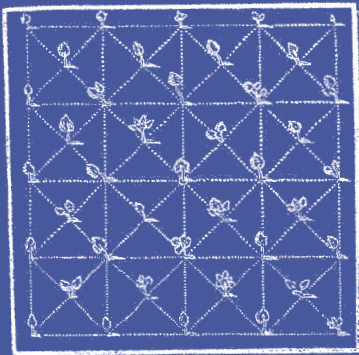
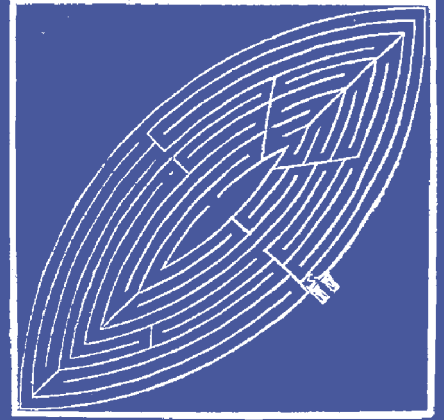
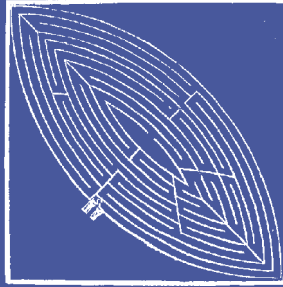
II VARSINAISET KOKOUSASIAT

- 5 Hyväksytään yhdistyksen toimintasuunnitelma seuraavaksi kalenterivuodeksi.
- 6 Määrätään hallituksen puheenjohtajan ja muiden jäsenten kokouspalkkiot ja matkakorvaukset sekä toiminnantarkastajien palkkiot seuraavaksi kalenterivuodeksi.
- 7 Määrätään jäseniltä kannettavien jäsenmaksujen suuruus ja kantotapa seuraavaksi kalenterivuodeksi.
- 8 Hyväksytään yhdistyksen talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi.
- 9 Valitaan tilintarkastaja sekä toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja tarkastamaan seuraavan kalenterivuoden tilejä ja hallintoa.
- 10 Käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.
- 11 Kokouksen päättäminen.

TERVETULOA!

Helsingin opettajien ammattiyhdistys ry hallitus

Jäätyvät umpeen
levottomat vedet
Kuunvalo, varjo
häilyvät eestaas
kirkkaan taivaan alla.

Murasaki Shikibu

TUOMAS ANHAVA,
KUUNTELEN VIERAS.

